

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	21124 - Didàctica de la Geografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	21124 - Didàctica de la Geografia
Crèdits	1.8 presencials (45 hores) 4.2 no presencials (105 hores) 6 totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 2S
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professors	Horari d'atenció alumnat					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Antonio M. Ballester Vallori antoni.ballester@uib.es				No hi ha sessions definides		

Titulacions on s'imparteix l'assignatura

Titulació	Caràcter	Curs	Estudis
Grau de Geografia	Obligatòria	Tercer curs	Grau

Contextualització

L'assignatura Didàctica de la geografia pretén ésser un instrument a través dels quals posar els primers fonaments en la formació didàctica dels estudis dels geògrafs. Respon a l'adquisició de coneixements fonamentals per l'ensenyament i aprenentatge de la geografia.

Requisits

Competències

Específiques

1. Aproximar l'alumne a la realitat actual del món de l'ensenyament i l'aprenentatge..
2. Iniciar l'alumne a les tècniques i metodologia de treball aplicables a la Didàctica de la Geografia..

Genèriques

1. Conèixer l'aparell conceptual bàsic que conforma la Didàctica de la Geografia..

Continguts

Continguts temàtics

1. Continguts temàtics

I.- Didàctica. El Procés d'aprenentatge i l'organització del treball docent.

Tema 1.- Estructura de l'assignatura. La Geografia i la història de l'educació. La Geografia i les orientacions didàctiques a l'actualitat.

Tema 2.- Introducció a la tecnologia educativa. La programació didàctica. La didàctica de la Geografia com a didàctica especialitzada.

Tema 3.- L'ensenyament i l'aprenentatge. L'aprenentatge significatiu. La Geografia i els recursos didàctics. L'observació indirecta. Els manuals. L'ús dels mapes i els atles.

Els recursos audio-visuals i els mitjans de comunicació, eines d'ensenyament de la Geografia. Internet : recurs per a la didàctica de la Geografia. L'observació directa. El medi i el treball de camp. Itineraris, visites, sortides (fonts, materials, metodologies).

II.- La Geografia com a matèria educativa. La Praxi didàctica.

Tema 4.- La comprensió de l'espai a l'educació infantil i primària. El coneixement del medi a l'ensenyament primari.

Tema 5.- Les Ciències Socials i la Geografia a l'ensenyament secundari. Textos, manuals, programacions. Funcionament i organització dels centres d'ensenyament secundari.

Tema 6.- La Geografia a la universitat. Els plans d'estudis a la llicenciatura de Geografia.

III.- Experiències didàctiques.

Tema 7.- Els temes transversals. L'Educació ambiental. Concepte i objectius. Recursos ambientals per a les illes Balears (equipaments, instal·lacions, itineraris de natura). Educació ambiental i Internet.

Tema 8.- Didàctica del medi. Els itineraris didàctics. Textos de didàctica.

Tema 9.- L'aprenentatge significatiu i la didàctica de la geografia. Experiències i pràctiques.

Tema 10.- La Geografia de la Població. Problemàtica de les migracions. La interculturalitat als centres educatius.

Metodologia docent

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció
Classes teòriques	Classes de teoria	Grup gran (G)	Finalitat: Comprendre els coneixements bàsics de les diferents parts de la Geografia i la seva didàctica. Metodologia: A les classes teòriques el professor explica els continguts fonamentals de cada un dels blocs temàtics

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	21124 - Didàctica de la Geografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció
			de l'assignatura. L'exposició es podrà veure reforçada amb la utilització de material de suport.
Seminaris i tallers	Taller de mapes conceptuais en geografia	Grup mitjà (M)	Finalitat: Aplicar els coneixements conceptuals de les diferents parts de la Geografia per aconseguir l'aprenentatge significatiu. Metodologia: A les classes de taller de mapes conceptuais en geografia l'alumne treballarà aspectes pràctics de l'assignatura.
Classes pràctiques	Classes pràctiques	Grup mitjà (M)	Finalitat: Aplicar els coneixements teòrics adquirits. Metodologia: Treball a l'aula de pràctiques en presència del professor. Exposició i crítica constructiva de la programació. S'avaluaran tant a través de tècniques d'observació (assistència, control de l'atenció i participació)
Tutories ECTS	Tutories	Grup petit (P)	Tutoria amb els alumnes.
Avaluació	Avaluació Prova objectiva	Grup gran (G)	Finalitat: Coneixement del grau d'assoliment dels coneixements i competències assolides al llarg de l'assignatura.
Altres	Sortida de camp	Grup mitjà (M)	Finalitat: Aplicar els coneixements teòrics adquirits sobre el medi local. Metodologia: Realització d'una sortida en cap de setmana a través d'un itinerari amb diversos punts d'aturada d'interès didàctic.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció
Estudi i treball autònom individual	Estudi i preparació de les unitats didàctiques	Completar la informació rebuda al llarg de les classes de teoria mitjançant lectures i recerca bibliogràfica i de documentació individual.
Estudi i treball autònom individual	Preparació dels examens i exposicions	Preparació dels examens i exposicions.
Estudi i treball autònom individual	Resolució dels exercicis per confeccionar una programació didàctica	Elaboració d'un treball individual amb totes les passes dels exercicis pràctics per confeccionar una programació amb el vist-i-plau previ del professor.
Estudi i treball autònom en grup	Taller de mapes conceptuais en geografia	Preparació del taller sobre mapes conceptuais en geografia i elaboració d'un dossier didàctic a partir de la informació obtinguda i de documentació i bibliografia.

Estimació del volum de treball

Modalitat	Nom	Hores	ECTS	%
Activitats de treball presencial		45	1.8	30
Classes teòriques	Classes de teoria	12	0.48	8
Seminaris i tallers	Taller de mapes conceptuais en geografia	10	0.4	6.67
Classes pràctiques	Classes pràctiques	10	0.4	6.67
Tutories ECTS	Tutories	3	0.12	2
Total		150	6	100

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	21124 - Didàctica de la Geografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Hores	ECTS	%
Avaluació	Avaluació Prova objectiva	2	0.08	1.33
Altres	Sortida de camp	8	0.32	5.33
Activitats de treball no presencial		105	4.2	70
Estudi i treball autònom individual	Estudi i preparació de les unitats didàctiques	23	0.92	15.33
Estudi i treball autònom individual	Preparació dels examens i/ o exposicions	6	0.24	4
Estudi i treball autònom individual	Resolució dels exercicis per confeccionar una programació didàctica	41	1.64	27.33
Estudi i treball autònom en grup	Taller de mapes conceptuals en geografia	35	1.4	23.33
Total		150	6	100

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Classes de teoria

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Tècniques d'observació (No recuperable)
Descripció	Finalitat: Comprendre els coneixements bàsics de les diferents parts de la Geografia i la seva didàctica. Metodologia: A les classes teòriques el professor explica els continguts fonamentals de cada un dels blocs temàtics de l'assignatura. L'exposició es podrà veure reforçada amb la utilització de material de suport.
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final: 5% per l'itinerari A	

Taller de mapes conceptuals en geografia

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Treballs i projectes (No recuperable)
Descripció	Finalitat: Aplicar els coneixements conceptuals de les diferents parts de la Geografia per aconseguir l'aprenentatge significatiu. Metodologia: A les classes de taller de mapes conceptuals en geografia l'alumne treballarà aspectes pràctics de l'assignatura.
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final: 5% per l'itinerari A	

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	21124 - Didàctica de la Geografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Classes pràctiques

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Altres procediments (No recuperable)
Descripció	Finalitat: Aplicar els coneixements teòrics adquirits. Metodologia: Treball a l'aula de pràctiques en presència del professor. Exposició i crítica constructiva de la programació. S'avaluaran tant a través de tècniques d'observació (assistència, control de l'atenció i participació)
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	5% per l'itinerari A

Tutories

Modalitat	Tutories ECTS
Tècnica	Tècniques d'observació (No recuperable)
Descripció	Tutoria amb els alumnes.
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	5% per l'itinerari A

Avaluació Prova objectiva

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (No recuperable)
Descripció	Finalitat: Coneixement del grau d'assoliment dels coneixements i competències assolides al llarg de l'assignatura.
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	40% per l'itinerari A

Sortida de camp

Modalitat	Altres
Tècnica	Tècniques d'observació (No recuperable)
Descripció	Finalitat: Aplicar els coneixements teòrics adquirits sobre el medi local. Metodologia: Realització d'una sortida en cap de setmana a través d'un itinerari amb diversos punts d'aturada d'interès didàctic.
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	5% per l'itinerari A

Preparació dels examens i/ o exposicions

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Proves objectives (No recuperable)
Descripció	Preparació dels examens i exposicions.
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	5% per l'itinerari A

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	21124 - Didàctica de la Geografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Resolució dels exercicis per confeccionar una programació didàctica

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Treballs i projectes (No recuperable)
Descripció	Elaboració d'un treball individual amb totes les passes dels exercicis pràctics per confeccionar una programació amb el vist-i-plau previ del professor.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 25% per l'itinerari A

Taller de mapes conceptuals en geografia

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (No recuperable)
Descripció	Preparació del taller sobre mapes conceptuals en geografia i elaboració d'un dossier didàctic a partir de la informació obtinguda i de documentació i bibliografia.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 5% per l'itinerari A

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

ALONSO, María de Cristo (2010) Variables del aprendizaje significativo para el desarrollo de las competencias básicas. Tenerife. Obtingut el 10 de Juny de 2011 de la web www.aprendizajesignificativo.com

BALLESTER A (1999) La didàctica de la Geografia. Aprenentatge significatiu i recursos didàctics de les illes Balears. Documenta Balear. Palma.

BALLESTER A (2011) L'aprenentatge significatiu a la pràctica. Com fer l'aprenentatge significatiu a l'aula. Palma. Obtingut el 10 de Juny de 2011 de la web: www.aprenentatgesignificatiu.com

BENEJAM P - PAGES J (1997) Enseñar y aprender ciencias sociales, geografía e historia en la educación secundaria. ICE/HORSORI. Universitat de Barcelona. Barcelona.

Bibliografia complementària

ALDEROQUI S (2002) Ciudad y ciudadanos. Aportes para la enseñanza de un mundo urbano. Paidós. Buenos Aires.

ALONSO, María de Cristo (2010) Variables del aprendizaje significativo para el desarrollo de las competencias básicas. Tenerife. Obtingut el 10 de Juny de 2011 de la web www.aprendizajesignificativo.com

ANTUNES S I ALTRES (1994) Del Projecte educatiu a la Programació d'aula, Graó, Barcelona.

BAILEY P (1981) Didáctica de la Geografia. Cincel-Kapelusz. Madrid.

BALE J (1989) La didáctica de la geografía en la escuela primaria. Morata. Madrid.

BALLESTER A (1999) La didáctica de la Geografia. Aprenentatge significatiu i recursos didàctics de les illes Balears. Documenta Balear. Palma.

BALLESTER A (2011) L'aprenentatge significatiu a la pràctica. Com fer l'aprenentatge significatiu a l'aula. Palma. Obtingut el 10 de Juny de 2011 de la web: www.aprenentatgesignificatiu.com

BALLESTEROS, E (Coord) (2003) El Patrimonio y la didáctica de las Ciencias Sociales. Universidad de Castilla- La Mancha. Cuenca.

BARRES A-MORA A-MUNAR M-QUETGLAS J (2004) Palma Ciutat Educativa. Ajuntament de Palma.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	21124 - Didàctica de la Geografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

- BATLLORI R – CASAS M (2000) El conflicto y la diferenciación. Conceptos clave en la enseñanza de las ciencias sociales. Edit. Milenio.
- BENEJAM P - PAGES J (1997) Enseñar y aprender ciencias sociales, geografía e historia en la educación secundaria. ICE/HORSORI. Universitat de Barcelona. Barcelona.
- BENEJAM P i altres (2002) Las ciencias sociales : concepciones y procedimientos. Graó. Barcelona.
- BOARDMAN D (1993) Geographicacy an Geography Training. Croom Helm. Londres.
- CABERO J (coord.) (2000) Tecnología Educativa. Síntesis. Madrid.
- CALAF R (1991) L'ensenyament de la geografia a l'escola. Barcanova. Barcelona.
- CAPEL H-URTEAGA L (1986) La geografía en un curriculum de ciencias sociales. GeoCrítica. Univ. de Barcelona.
- CASAS M i altres (1999) L'ensenyament de les ciències socials : reflexió i experiències. Rosa Sensat. Barcelona.
- COLL C I ALTRES (1993) El Constructivismo en el aula. Bib. Aula. Graó. Barcelona.
- GONZALEZ J L – MARRON M J (2000) Geografía, profesorado y sociedad. Teoría y práctica de la Geografía en la enseñanza. AGE – Univ. Murcia. Murcia.
- GIPDA (1994) Enseñar y aprender la actualidad con los medios de comunicación. Universidad de Sevilla.
- GRAVES N (1989) Nuevo manual para la enseñanza de la Geografía. UNESCO/Teide, Barcelona.
- JIMENEZ MJ - LALIENA L (1992) Transversales. Educación Ambiental. Minist. de Educación y Ciencia. Madrid.
- MAESTRO P - SOUTO X M (1990) Diseño Curricular de Geografía e Historia. ESO. Direcció General d'Innovació Educativa, Generalitat Valenciana, València.
- MAJO J – MARQUES P (2003) La revolución educativa en la era Internet. Praxis . Barcelona.
- MARTIN P (1993) Ejemplificación de unidades didácticas para el área de ciencias sociales, Geografía e Historia.ESO. Aplicación en el aula. Síntesis. Madrid.
- MORENO A - MARRON MJ (1995) Enseñar Geografía. De la teoría a la práctica. Síntesis. Madrid.
- NOVAK JM-GOWIN DB (1988) Aprendiendo a aprender. Martínez Roca. Barcelona.
- PAGES J – ESTEPA J – TRAVE G (2000) Modelos, contenidos y experiencias en la formación del profesorado de Ciencias Sociales. Universidad de Huelva. Huelva.
- PRATS J (2002) Internet en las aulas de educación secundaria, Iber 29, Barcelona.
- ROGERS A-VILES H-GOUDIE A (1992) The student's companion to Geography, Blakwell, Oxford.
- SUREDA J - CALVO A (1997) La xarxa INTERNET i l'educació ambiental, Di7, Binissalem .
- SOUTO X M (1998) Didáctica de la Geografía. Ediciones del Serbal.
- VARIS AUTORS (1988) Trabajar Mapas. Alhambra. Madrid.
- VARIS AUTORS (1990) La ciudad educadora-The educating city. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.
- VARIS AUTORS (1993) Estratègia per a l'Educació Ambiental a les Balears, UIB-S. Balears d'E. Ambiental.Palma.
- VARIS AUTORS (1993) La geografia a l'ensenyament, pp.9-136 de Documents d'Anàlisi Geogràfica 21, Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra-Barcelona.
- VARIS AUTORS (1995) La Ciudad : didáctica del medio urbano. IBER 3, Graó. Barcelona.
- VARIS AUTORS (1996) Didáctica de las Ciencias Sociales. Geografía e Historia. IBER 9, Graó. Barcelona.
- VARIS AUTORS(1997) Coneixements bàsics en educació ambiental. Bases de dades per a l'el.laboració d'activitats i programes. Di7. Binissalem (Balears).
- VARIS AUTORS (1998) Pensar la ciutat desde l'educació. Temes d'educació 12. Diputació de Barcelona.
- VARIS AUTORS (2000) Educación y turismo. Guía de recursos documentales.UIB.Palma.
- VARIS AUTORS (2002) Las Ciencias Sociales : concepciones y procedimientos. Graó. Barcelona.

Altres recursos

El professor proporcionarà un llistat de guies, directoris, index, pàgines d'enllaços i

**Universitat de les
Illes Balears**

Guia docent

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	21124 - Didàctica de la Geografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

cercadors de recursos per la didàctica de la geografia a INTERNET.

